Bemærkninger til 1992-dåbsritualet

– med særligt henblik på overvejelserne bag revisionen i 1992 og forholdet til midtvejsrapporten april 2025

Forord

Dåbsritualet fra 1992 blev autoriseret den 12. juni 1992 på grundlag af en indstilling fra de daværende biskopper i foråret 1992. I indstillingen beskrives dåbsritualet som »en lempelig revision af det nuværende ritual, der blev autoriseret ved kgl. resolution af 12. juni 1912«. Der findes i biskoppernes indstillingsbrev af 24. april 1992 til kirkeministeren kun en ganske kort beskrivelse af ændringerne i forhold til 1912-ritualet :

> »Ritualet for dåb omfatter dåb i kirken, anvisninger vedrørende hjemmedåb og nøddåb, samt fremstilling i kirken af døbte børn.
> Forslaget er en lempelig revision af det nuværende ritual, der blev autoriseret ved kgl. resolution af 19. juni 1912. Ritualet for voksendåb er indarbejdet i barnedåbsritualet, således at der kun er ét ritual, der benævnes 'Dåb i kirken'.
> I skriftlæsningen anvendes den nye bibeloversættelse af 1992, og læsningen fra Markusevangeliets kapitel 10 er udvidet med vers 13, som foreslået af liturgikommissionen.
> Faddertiltalen anføres i to former, der er vejledende for indholdet, idet præsten dog er frit stillet med hensyn til ordlyden.
> Biskopperne lægger vægt på, at der kun autoriseret ét nyt dåbsritual«.

Jeg vil i det følgende forsøge at komme med nogle uddybende bemærkninger om 1992-ritualet på baggrund af mit arbejde som liturgisk sekretær for biskopperne i den periode, hvor forslaget til den lempelige revision af 1912-ritualet blev udarbejdet.

Den aktuelle foranledning til bemærkningerne er midtvejsrapporten april 2025 fra den dåbskommission, som blev nedsat af kirkeministeren i juni 2023. Det kan i den situation måske være relevant med nogle bemærkninger om overvejelserne og beslutningerne hos biskopperne i 1992 i relation til overvejelserne i den nuværende dåbskommission.

Jeg anfører først en sammenlignende opstilling i to spalter af to dåbsritualer. I første spalte anføres det autoriserede dåbsritual fra 1992. Dåbsritualet som helhed indeholder udover ritualet for »Dåb i kirken« også anvisninger vedrørende hjemmedåb, ritual for nøddåb (Hjemmedåb af børn i øjeblikkelig livsfare) og »Fremstilling i kirken af døbte børn«. I tabellen anføres kun hovedritualet for »Dåb i kirken«.

I anden spalte anføres det første af dåbskommissionens tre modeller i en let forenklet version, hvor der kun tages hensyn til version A med fuld tilspørgsel på trosbekendelsen.

Holger Villadsen, januar 2026

Sammenlignende opstilling af dåbsritualet 1992 og forslag I 2025

1992-ritualet	*Midtvejsrapport april 2025* DÅB I: En let revision af 1992-ritualet, version A med fuld tilspørgsel
Dåb *Dåb finder i almindelighed sted i kirken under en gudstjeneste. I tilfælde af sygdom kan dåb foregå i hjemmet eller på sygehuset.* *Dåb under en højmesse kan finde sted på trosbekendelsens plads, i tilknytning til første læsning, efter salmen efter prædikenen eller efter nadveren.* *Når dåb finder sted ved en særlig dåbsgudstjeneste, kan forud for dåbssalmen indledes med præludium, indgangssalme og dåbstale.*	
Dåb i kirken	Dåb i kirken
DÅBSSALME *Ved dåb under en højmesse kan dåbssalmen være en af gudstjenestens almindelige salmer.* *Efter dåbssalmen spørger præsten:* Er barnet hjemmedøbt? – Nej! *Ved dåb af voksne spørger præsten:* Er du tidligere døbt? – Nej!	DÅBSSALME
LOVPRISNING OG BØN *Præsten siger:* Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde. Lad os alle bede! Vi takker dig, himmelske Fader, fordi du ved din enbårne Søn har givet os den hellige dåb, hvori du gør os til dine børn og	LOVPRISNING OG BØN *Præsten siger:* Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde. Lad os (alle) bede! Himmelske Far. Tak, fordi du ved din Søn har givet os den hellige dåb, hvori du gør os til dine børn og skænker os Helligånden

skænker os Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv. Vi beder dig: Tag i nåde mod dette barn (disse børn), som vi bærer frem for dit åsyn. Indlem det (dem) i din menighed, og bevar det (dem) i dit samfund både her og hisset! Amen. *Ved dåb af voksne:* Vi beder dig: Tag i nåde mod ham (hende), som i dag kommer til den kristne dåb. Indlem ham (hende) i din menighed, og bevar ham (hende) i dit samfund både her og hisset! Amen.	med syndernes forladelse og det evige liv. Vi beder dig: Tag i nåde mod dette barn/disse børn, som vi bærer frem for dit ansigt. Modtag det/dem i din menighed, og bevar det/dem i dit fællesskab nu og i al evighed! Amen. *Ved dåb af voksne:* Vi beder dig: Tag i nåde mod ham/hende/dem, som i dag kommer til den kristne dåb. Modtag ham/hende/dem i din menighed, og bevar ham/hende/dem i dit fællesskab nu og i al evighed! Amen. *Eller* Lad os (alle) bede! Himmelske Far, livets skaber. Tak, fordi du kommer til os i dåben! Tak, fordi du ved din Ånd fornyer os til et liv i tro, håb og kærlighed og ved din Søn befrier os fra syndens og dødens magt, så vi kan leve frimodigt som dine elskede børn. Vi beder dig for ham/hende/dem, der i dag skal døbes: Lad det altid være hans/hendes/deres styrke og glæde, at han/hun/de hører til hos dig. Bevar ham/hende/dem og alle i dit fællesskab nu og i al evighed! Amen. *Eller* Lad os (alle) bede! Himmelske Far. Tak fordi du i din Søn har åbenbaret din kærlighed til mennesker. Tak for dåben, hvor du ved vand og Helligånd genføder og fornyr os, og gør os til arvinger til det evige liv. Vi beder dig: Tag imod det barn/de børn/det menneske, vi bærer til dig/som kommer til dig, og giv ham/hende/dem del i alt dit. Styrk os alle i tilliden til din barmhjertighed, så vi må leve med dig og hele din menighed nu og altid! Amen.

SKRIFTLÆSNING *Præsten fortsætter, og menigheden rejser sig.* Således taler vor Herre Jesus Kristus: »Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.« Evangelisten Markus skriver: Og de bar nogle små børn til Jesus, for at han skulle røre ved dem; disciplene truede ad dem, men da Jesus så det, blev han vred og sagde til dem: »Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres. Sandelig siger jeg jer: Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det.« Og han tog dem i favn og lagde hænderne på dem og velsignede dem. Så vil vi nu hjælpe dette barn (disse børn) til hans velsignelse ved at døbe det (dem) i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. *Ved dåb af voksne:* Så vil vi nu hjælpe dig til hans velsignelse ved at døbe dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.	SKRIFTLÆSNING *Præsten fortsætter, og menigheden rejser sig.* Evangelisten Markus skriver: Og de bar nogle små børn til Jesus, for at han skulle røre ved dem; disciplene truede ad dem, men da Jesus så det, blev han vred og sagde til dem: »Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres. Sandelig siger jeg jer: Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det.« Og han tog dem i favn og lagde hænderne på dem og velsignede dem. Således taler vor Herre Jesus Kristus: Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende. Så vil vi nu døbe dig/jer i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. *(kan udelades)*
KORSTEGNELSE *Barnet - dersom der er flere børn, hvert barn for sig - bæres hen til døbefonten.* *Ved dåb af voksne træder den, der skal døbes, selv hen til døbefonten.*	KORSTEGNELSE OG TROSBEKENDELSE Version A (fuld tilspørgsel af trosbekendelsen til hver enkelt) KORSTEGNELSE *Barnet - dersom der er flere børn, hvert barn for sig - bæres hen til døbefonten.* *Ved dåb af voksne træder den, der skal døbes, selv hen til døbefonten.*

Præsten tegner derefter med hånden kors for ansigtet og brystet af den, der skal døbes, og siger: Modtag det hellige korses tegn både for dit ansigt og for dit bryst, til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus. Hvad er barnets navn? - N.N. *Ved dåb af voksne udelades dette spørgsmål normalt.*	*Præsten tegner derefter med hånden kors for ansigtet og brystet af den, der skal døbes, og siger:* Modtag det hellige korsets tegn både for dit ansigt og for dit bryst, til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus. Hvad er barnets navn? - N.N. *Ved dåb af voksne udelades dette spørgsmål normalt.*
TROSBEKENDELSE N.N. Forsager du Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen? - Ja! Tror du på Gud Fader, den almægtige, himlens og jordens skaber? - Ja! Tror du på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til himmels, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde? - Ja! Tror du på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv? - Ja! Vil du døbes på denne tro? - Ja!	TROSBEKENDELSE N.N. Forsager du Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen? - Ja! Tror du på Gud Fader, den almægtige, himlens og jordens skaber? - Ja! Tror du på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til himmels, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde? - Ja! Tror du på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv? - Ja! Vil du døbes? - Ja!
	[HV: Der er også en version B med kort tilspørgsel og anderledes rækkefølge af leddene. Her indledes med menighedens fælles bekendelse. Derefter følger korstegnelse og kort tilspørgsel (uden selvstændig overskrift). Version B er ikke anført her].

DÅBSHANDLING *Præsten øser vand tre gange på hovedet af den, der skal døbes, og siger:* N.N. Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen. *Præsten lægger hånden på den døbtes hoved og siger:* Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånden og skænket dig syndernes forladelse, han styrke dig med sin nåde til det evige liv! Han bevare din udgang og indgang fra nu og til evig tid! Amen. *Dersom flere skal døbes, gentages for hver enkelt afsnittet fra korstegnelsen og til og med håndspålæggelsen.*	DÅBSHANDLING *Præsten øser vand tre gange på hovedet af den, der skal døbes, og siger:* N.N. Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen. *Præsten lægger hånden på den døbtes hoved og siger:* Den almægtige Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånden og skænket dig syndernes forladelse, han styrke dig med sin nåde til det evige liv! Han bevare din udgang og indgang fra nu og til evig tid! Fred være med dig! *Dersom flere skal døbes, gentages for hver enkelt afsnittet fra korstegnelsen og til og med håndspålæggelsen og fredslysning.*
FADERVOR *Derefter bedes Fadervor. Herunder lægger præsten hånden på den døbtes (de døbtes) hoved.* Fader vor, du som er i himlene! Helliget vorde dit navn, komme dit rige, ske din vilje som i himlen således også på jorden; giv os i dag vort daglige brød, og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere, og led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde. Thi dit er riget og magten og æren i evighed! Amen. Fred være med dig (jer)! [Alternativ form af Fadervor anføres nederst på siden. Er ikke medtaget her].	FADERVOR *Derefter bedes Fadervor. Herunder lægger præsten hånden på den døbtes/de døbtes hoved.* Fader vor, du som er i himlene! Helliget vorde dit navn, komme dit rige, ske din vilje som i himlen således også på jorden; giv os i dag vort daglige brød, og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere, og led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde. Thi dit er riget og magten og æren i evighed! Amen. [I stedet kan anvendes alternativ form af Fadervor. Er ikke medtaget her].

FADDERTILTALE	TALE TIL FADDERE, FORÆLDRE OG MENIGHED
Menigheden sætter sig. Til barnets (børnenes) faddere og forældre siger præsten:	*Præsten er frit stillet med hensyn til faddertiltalens ordlyd, men talen skal berøre følgende emner: 1) bevidnelse, 2) forpligtelse og 3) livet som døbt.* *Talen kan med fordel være henvendt til både forældre, faddere og hele menigheden. Faddertiltalen afsluttes med fredshilsen. Der kan eventuelt tegnes korsets tegn efter talen.* *Præsten kan benytte én af nedenstående faddertiltaler, der er vejledende for tiltalens indhold; det kursiverede kan udelades.* *Ved dåb af voksne slutter præsten med en kort fri tiltale til dåbsvidnerne.* *Til barnets/børnenes faddere, forældre og menigheden siger præsten:*
I, som er faddere til dette barn (disse børn), kan nu bevidne, at det (de) er døbt i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Og I skal vide, hvad I skylder det barn, hvis faddere I er. Hvis det sker, at forældrene dør, før barnet kommer til skelsalder, da skal I, så vidt I har mulighed for det, drage omsorg for, at det oplæres i den kristne børnelærdom, for at det må blive i Kristus, ligesom det nu ved dåben er indpodet i ham. Fred være med jer! *Eller* I forældre og faddere til dette barn (disse børn) er nu vidner på, at det (de) er døbt i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. I forældre skal oplære jeres barn i den kristne tro og bede for det, for at det må blive i Kristus, ligesom det nu ved dåben er indpodet i ham. Og sker det, at forældrene dør, før barnet bliver voksent, da skal I faddere, så vidt det står til jer, drage omsorg for, at det oplæres i den kristne tro. Fred være med jer!	I, som er her til stede som NNs forældre, faddere, familie og venner, kan nu sammen med hele menigheden bevidne, at han/hun/de er døbt i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. I dåben har NN modtaget et levende håb og en uendelige kærlighed. I kan derfor minde NN om hans/hendes/deres dåb og vise, hvad det betyder at være elsket. Det kan I gøre ved at tage del i hans/hendes/deres liv og stå ved siden af og sammen med ham/hende/dem. *Fortæl NN om Gud, Hans Søn Jesus Kristus og Helligånden. Bed Fadervor sammen med NN, og tag ham/hende/dem med i kirke og fortæl dem, hvorfor vi fejret jul, påske og pinse.* I faddere skal vide, at I er udvalgt. Skulle det ulykkelige ske, at forældre dør, før NN bliver voksen, da skal I, om I er der til stede, hjælpe til, at han/hun/de bevarer håbet og drage omsorg for, at han/hun/de forbliver i den kristne tro, for at han/hun/de må blive i Kristus, ligesom han/hun/de nu ved dåben er indpodet i ham. Fred være med jer!

Præsten er frit stillet med hensyn til faddertiltalens ordlyd, men kan benytte én af ovenstående tiltaler, der er vejledende for tiltalens indhold. Ved dåb af voksne slutter præsten med en kort fri tiltale til dåbsvidnerne.	*Eller* NN er nu døbt i troens, håbets og kærlighedens fællesskab. ... [HV: den fulde tekst udeladt her].
DÅBSSALME *Efter dåben synges en salme. Ved dåb i forbindelse med en højmesse fortsættes herefter som en almindelig højmesse, og salmen kan være en af gudstjenestens almindelige salmer.*	DÅBSSALME *Efter dåben synges en salme. Ved dåb i forbindelse med en højmesse fortsættes herefter som en almindelig højmesse, og salmen kan være en af gudstjenestens almindelige salmer.*
(DÅBSKOLLEKT) *Ved dåb i forbindelse med gudstjeneste, hvor der også er nadver, kan som slutningskollekt i gudstjenesten anvendes kollekten til Første søndag efter påske. Ved gudstjenester uden nadver og ved særlige dåbsgudstjenester anvendes som slutningskollekt følgende dåbskollekt:* Lad os alle bede! Herre, vor Gud, himmelske Fader! Vi takker dig af hjertens grund, fordi du har ladet os komme til den nådefulde dåb, hvori du skænkede os syndernes forladelse, Helligånden og det evige liv for din Søns, Jesu Kristi, skyld. Vi beder dig: Bevar os i troen, så at vi aldrig tvivler om denne din gave, og styrk os ved din Helligånd til at stride mod synden og blive i vor dåbs nåde, indtil vi bliver til evig tid salige, ved din elskede Søn, Jesus Kristus, vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligånds enhed, én sand Gud fra evighed og til evighed. *Menigheden:* Amen.	(DÅBSKOLLEKT) *Ved dåb i forbindelse med gudstjeneste, hvor der også er nadver, kan som slutningskollekt i gudstjenesten anvendes kollekten til Første søndag efter påske. Ved gudstjenester uden nadver og ved særlige dåbsgudstjenester anvendes som slutningskollekt følgende dåbskollekt:* Lad os alle bede! Herre, vor Gud, himmelske Fader! Vi takker dig af hjertens grund, fordi du har ladet os komme til den nådefulde dåb, hvori du skænkede os syndernes forladelse, Helligånden og det evige liv for din Søns, Jesu Kristi, skyld. Vi beder dig: Bevar os i troen, så at vi aldrig tvivler om denne din gave, og styrk os ved din Helligånd til at stride mod synden og blive i vor dåbs nåde, indtil vi bliver til evig tid salige, ved din elskede Søn, Jesus Kristus, vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligåndens enhed, én sand Gud fra evighed og til evighed. *Menigheden:* Amen .

	Eller Lad os alle bede! Himmelske Far! Tak for det løfte, du har givet os i dåben, at vi hører til hos dig og kan stole på din kærlighed til os ved din Søn Jesus Kristus. Vi beder dig: Hjælp os ved din Ånd til at leve det nye liv, vi er genfødt til, i tro, håb og kærlighed og trøst og styrk os med syndernes forladelse indtil det evige liv. Hold os fast i troen på dåbens gave, at hverken liv eller død kan skille os fra dig, du som med din Søn og Ånd lever og råder fra evighed og til evighed. *Menigheden*: Amen.
Når der holdes dåb ved en særlig dåbsgudstjeneste, afsluttes med velsignelse, udgangssalme og postludium.	*Når der holdes dåb ved en særlig dåbsgudstjeneste, afsluttes med velsignelse, udgangssalme og postludium.*

Bemærkninger

Generelt

Efterfølgende bemærkninger er mine bemærkninger til 1992-dåbsritualet – formuleret i 2026. De forsøger primært at beskrive ændringerne i 1992-ritualet i forhold til det oprindelige 1912-ritual på baggrund af situationen i slutningen af 1980'erne.

Biskopperne skulle dengang tage stilling til to forskellige forslag til nyt dåbsritual, som i 1983 var blevet udarbejdet af den daværende liturgikommission. Liturgikommissionen var blevet nedsat i 1970 og arbejdede til omkring 1988, og den havde i 1983 udsendt en betænkning nr. 973 om »Dåb og brudevielse« med to forskellige forslag til nyt dåbsritual.

Normalt vil kirkeministeren ikke bede dronningen om autorisation af et nyt ritual, medmindre der er klar tilslutning til ritualet fra biskopperne. Og biskopperne mente ikke i slutningen af 1980'erne, at der var grundlag for at anbefale en autorisation af ét af liturgikommissionens forslag. Der havde været mulighed for at afprøve liturgikommissionens forslag, men der lod ikke til dengang at være stor interesse i folkekirken for et nyt dåbsritual, og der skulle også foretages et valg mellem de to forslag. Biskopperne afgjorde sig i stedet for at foreslå en lempelig revision af det almindeligt brugte dåbsritual fra 1912, som havde været brugt i 80 år, og som der lod til at være almindelig tilfredshed med.

Revisionen blev drøftet på flere bispemøder i perioden 1988-1992, revisionsforslag blev forlagt til høring i 1990 og 1991, og i foråret 1992 sendte biskopperne en indstilling til kirkeministeren, som valgte at følge indstillingen og anbefale den til autorisation. Der foreligger referater fra de liturgiske bispemøder, men der er ikke tale om forhandlingsreferater, kun om beslutningsreferater. Så de efterfølgende bemærkninger er et forsøg på at beskrive baggrunden for beslutningerne i 1992 bag den lempelige revision af 1912-ritualet.

Kun ét dåbsritual

Det oprindelige 1912-ritual havde overskriften »Daabens Sakrament« og havde to dåbsritualer: »Barnedaab i Kirken« og »Voksnes Daab«. For biskopperne i 1992 var det et vigtigt punkt, at der kun blev autoriseret ét nyt dåbsritual, som kan anvendes både ved dåb af børn og ved dåb af voksne. Og det blev også eksplicit anført i biskoppernes indstillingsbrev til kirkeministeren. Intentionen var at markere, at der kun er et dåbsritual, og at der ikke er nogen principiel forskel på barnedåb og voksendåb. På dette punkt er der en tydelig og bevidst forskel på det oprindelige 1912-ritual og 1992-ritualet.

Jeg har skrevet uddybende om det i et notat fra 4. august 1999 vedr. ritual for dåb af voksne, og der henvises til dette notat, som findes på min private hjemmeside på adressen: https://sejrupvilladsen.dk/LN-03.pdf.

Opdeling af dåbsritualet i nogle underpunkter

Det er et nyt træk ved 1992-ritualet, at det er opdelt i nogle underpunkter. Det oprindelige 1912-ritual var ikke opdelt i underpunkter, og det samme gælder liturgikommissionens forslag i 1983. Opdelingen af dåbsritualet 1992 er gennemført i lighed med nadverritualet i højmesseordningen fra 1992, som er opdelt i fire underpunkter: 15. Nadverbøn (a, b, c), 16. Fadervor, 17. Indstiftelsesordene og 18. Nadvermåltidet.

Hvis man ser bort fra dåbssalmerne og dåbskollekten, som i mange situationer vil blive erstattet af andre kollekter, består dåbsritualet 1992 af følgende syv underpunkter:

- Lovprisning og bøn
- Skriftlæsning
- Korstegnelse
- Trosbekendelse
- Dåbshandling
- Fadervor
- Faddertiltale

Underpunkterne blev ikke anført i 1992-ritualet for at ændre noget, men for at gøre den trykte version af ritualet tydeligere og klarere i ritualbog og salmebog – eksempelvis hvis der er alternativer inden for et givet underpunkt. Underpunkterne er uden direkte betydning for selve ritualet i dets mundtlige form. Det er jo ikke meningen, at de skal siges, når der foretages dåb. Teksten i de fleste af underpunkterne findes i 1992-ritualet kun i én form. Fadervor findes dog i to former, ligesom det er tilfældet i øvrigt med alle 1992-ritualerne. Og faddertiltalen findes i to vejledende former. Det er et nyt træk i forhold til 1912-ritualet.

Underopdelingen af dåbsritualet fandtes også i biskoppernes oplæg til gudstjenesteordning fra juni 1991, men her var den anden overskrift: »Indstiftelsesordene« – i lighed med nadverritualet. Det blev ændret til »Skriftlæsning« i biskoppernes endelige indstilling fra foråret 1992.

Underopdelingen findes også i midtvejsrapporten 2025 og med de samme overskrifter. Men i de forslag (version B), hvor der anvendes fælles trosbekendelse og forkortet tilspørgsel, ændres på rækkefølgen, sådan at trosbekendelsen kommer før korstegnelsen. Og det kan også ses i midtvejsrapporten, at det giver anledning til nogle uklarheder i dåbsritualets disposition og overskrifter. Den forkortede tilspørgsel kan vel ikke med rette opfattes om en del af korstegnelsen? (jf. 2025, s. 53, 58, 64).

Dåb finder i almindelighed sted i kirken under en gudstjeneste

Efter biskoppernes vurdering i 1992 var det et værdifuldt træk ved dansk liturgitradition, at dåb normalt finder sted som en del af en gudstjeneste i kirken. Der indgår derfor som en del af det autoriserede ritual til indledning nogle bemærkninger om, at dåb i almindelighed finder sted i kirken under en gudstjeneste.

I 1992 var dåbsforordningen af 30/5 1828 stadigvæk gældende på visse punkter, selv om den på andre punkter var meget forældet og ikke længere gældende. Kirkeministeriet lagde i 1992 vægt på, at der ikke i dåbsritualet 1992 blev fastsat bestemmelser, som var i modstrid med de stadigvæk gældende dele af 1828-forordningen. Dåbsforordningen af 1828 blev efterfølgende ophævet ved kongelig resolution af 2. januar 2008, så på nuværende tidspunkt er det den nye dåbsanordning, der er gældende. Denne anordnings § 3 lyder: »Dåben foretages i kirken ved sognets gudstjeneste på søn- og helligdage«. Det er en ændring i forhold til dåbsforordningen af 1828, og ændringen tager hensyn til det autoriserede dåbsritual fra 1992 og intentionerne bag den. Ifølge dåbsanordningen 2008, § 3 stk. 2 kan dåben dog efter aftale med præsten foretages på et andet tidspunkt.

Udkastet til dåbsritual i midtvejsrapporten 2025 indeholder – til forskel fra 1992-ritualet – ikke bemærkninger om, hvor og hvornår dåben finder sted. Det skyldes formentlig, at midtvejsrapporten kun omfatter »Dåb i kirken« og ikke er et komplet og endeligt forslag til ritual for dåb. Men det burde nok overvejes i det endelige ritual også at have nogle bemærkninger om dåbens normale sted og tidspunkt i overensstemmelse med gældende dåbsanordning af 2008.

I 1992-ritualet er der nogle bemærkninger om, hvor i højmessen dåben kan finde sted. Karakteristisk er, at det ikke lykkedes at anvise et bestemt sted i højmessen, men at der anføres flere forskellige muligheder: på trosbekendelsens plads, i tilknytning til første læsning, efter salmen efter prædikenen eller efter nadveren.

Når midtvejsrapporten 2025 overvejer som en mulighed at have fælles trosbekendelse og forkortet tilspørgsel, forudsættes det formentlig, at dåben finder sted på trosbekendelsens almindelige plads i den lokale højmesseordning. Men så vidt jeg kan se, formuleres denne forudsætning ikke i rapporten. Og det er ikke nogen selvfølge, at dåben i højmessen finder sted på trosbekendelsens plads.

Indledende dåbssalme

Det oprindelige 1912-ritual indeholdt ikke nærmere bemærkninger om dåbens liturgiske kontekst, udover at ritualet kaldes »Barnedaab i Kirken« – og at det altså forudsættes, at dåb normalt holdes i kirken, sådan som det også fastsættes i dåbsforordningen fra 1828.

Det er først med 1992-ritualet, at der som en del af det autoriserede dåbsritual står, at dåben indledes med en dåbssalme. Bemærkningen tager blandt andet hensyn til den situation, at dåben ikke foregår under en ordinær højmesse. Hvis dåben foregår under en gudstjeneste, bemærkes det i ritualet, at dåbssalmen kan være en af gudstjenestens almindelige salmer. Men der kan også synges en ekstra salme.

Spørgsmålet om hjemmedåb er også (lidt misvisende måske) anført under denne overskrift. Men det hænger sammen med, at spørgsmålet om hjemmedåb ikke betragtes som et selvstændigt led i dåbsritualet.

I midtvejsrapporten fra 2025 er ligeledes det første punkt i ritualet en dåbssalme. Men det er kun en overskrift, og der er (indtil videre?) ikke supplerende bemærkninger under denne overskrift.

Spørgsmål om hjemmedåb

I det oprindelige 1912-ritual var spørgsmålet om hjemmedåb det første punkt i dåbsritualet. Og tilsvarende var det også det første punkt i ritualet for »Hjemmedøbte Børns Fremstilling i Kirken«. Dette spørgsmål om hjemmedåb blev opretholdt uændret i 1992-ritualet.

Spørgsmålet indgik også (i en lidt anden formulering: »Er barnet allerede døbt?«) i liturgikommissionens to forslag fra 1983, men her var der en bemærkning om, at spørgsmålet kunne udelades. Det forudsættes altså som udgangspunkt, at spørgsmålet er en del af ritualet, men at det overlades til præsten (?) at tage stilling til, om spørgsmålet skal stilles eller udelades. Muligheden for at lade spørgsmålet om hjemmedåb bortfalde var allerede blevet autoriseret med »Foreløbige Ændringer i Ritual- og Alterbog« 1972/1973.

I biskoppernes høringsoplæg fra juni 1991 indgik der ikke noget spørgsmål om hjemmedåb. Men blandt høringssvarene i efteråret 1991 var der en enkelt kommentar, som gav udtryk for, at spørgsmålet af pædagogiske grunde burde opretholdes for at fastholde en bevidsthed om, at dåb også kan holdes som nøddåb af andre end en præst. Så i foråret 1992 besluttede biskopperne at genoptage spørgsmålet om hjemmedåb i den endelige indstilling til kirkeministeren.

Det var ikke på min anbefaling som liturgisk sekretær, at spørgsmålet om hjemmedåb kom til at indgå i biskoppernes endelige indstilling i foråret 1992. Det havde jo allerede siden 1973 været en mulighed at undlade spørgsmålet om hjemmedåb, og efter min vurdering blev spørgsmålet kun brugt i meget begrænset omfang – og blev ikke savnet af ret mange. Og at det blev opretholdt i det autoriserede ritual fra 1992, ser ikke ud til at have medført nogen egentlig ændring i praksis. I midtvejsrapporten 2025 indgår spørgsmålet ikke i nogen af de tre modeller.

Lovprisning og bøn

Den fremskudte og markante placering af lovprisningen fra 1. Pet. 1,3 blev indført i 1912-ritualet, og det har der ikke været planer om at ændre på. Lovprisningen indgik også som det første i selve dåbsritualet i liturgikommissionens to ritualforslag fra 1983, og det hørte ikke til det, der blev ændret på i »Foreløbige Ændringer« 1972/1973.

I midtvejsbetænkningen fra 2025 opretholdes også i alle tre modeller den indledende lovprisning fra 1. Pet. 1,3, som jo også bruges i ritualet for jordpåkastelse.

Den indledende dåbsbøn i 1992-ritualet stammer fra det oprindelige 1912-ritual og blev i 1992 kun let revideret.

I 1983 foreslog den daværende liturgikommission to nyformulerede bønner. I ritual I tog man udgangspunkt i beretningen om Jesu dåb (Matt. 3,13-17) og kollekten til fastelavns søndag (Betænkning 973, s. 48). I ritual II forsøgte man genoptage traditionen fra før 1912 og Luthers ritual i døbebog 1526 (Betænkning 973, s. 51). Der var i 1980'erne og i begyndelsen af 1990'erne mulighed for at afprøve liturgikommissionens forslag, men det virkede ikke, som om der dengang blandt præster og menighedsråd var større interesse for at afprøve liturgikommissionens forslag til nyt dåbsritual og herunder de to forslag til en ny indledende dåbsbøn.

Efter biskoppernes vurdering i 1992 var der ikke behov for eller interesse for nye indledende dåbsbønner, så man nøjedes med at foreslå en let sproglig revision af den oprindelige dåbsbøn fra 1912-ritualet.

I 1912-ritualet var denne bøn en helt nyformuleret bøn i forhold til den forudgående danske tradition. Den bliver undertiden kaldt "P. Madsens bøn" (således også i Midtvejsrapporten 2025); det forekommer mig misvisende og værdiladet, selv om biskop Peder Madsen utvivlsomt har spillet en vigtig rolle ved tilblivelsen af denne bøn. Der er tale om en i princippet anonym bøn i et autoriseret dåbsritual. Og grundlaget for autorisationen var – mig bekendt – en enstemmig indstilling fra alle de daværende danske biskopper: »Forslag til Ritualer for Daab, Nadvere, Brudevielse og Begravelse. Udarbejdet af den danske Folkekirkes Biskopper« (København: Vajsenhuset 1910).

Baggrunden for biskoppernes forslag i 1910 til nyt dåbsritual var det senest autoriserede ritual fra 1895, som der ikke var almindelig tilfredshed med, selv om det ikke var lang tid siden, at det blev autoriseret. 1895-ritualet indledes med en lang belæring om dåben bestående af en mosaik af skriftsteder. Denne indledning går tilbage til dåbsritualet fra 1783. 1895-ritualet kan i princippet fortsat bruges og kan eksempelvis findes i Biskoppernes Vejledning fra 1955, hvor den indledende dåbsbelæring fylder næsten to sider. Biskopperne fandt i 1910, at det var en meget tung indledning til dåbsritualet og skrev: »Men disse Ord er saa talrige og hvert for sig saa tankevægtige, at de maa virke overvældende paa de allerfleste Tilhørere og saaledes fra Begyndelsen friste dem til Uopmærksomhed« (1910, s. 6). I stedet ønskede biskopperne, at sakramenterne »maa have et festligt Præg, maa være baaren af Tilbedelse, Tak og Bøn« (1910, s. 5). I indledningen til forslaget til nyt dåbsritual skrev biskopperne om forslaget til dåbsritual:

> Efter det foreliggende Forslag begynder Handlingen med Lovprisning og Tak til Gud for Daabens Gave og med Forbøn for den, der døbes. Derefter følger de Ord af Herren, som begrunder Kirkens Ret til Handlingens Udførelse. Selve Handlin-

> gen ved Døbefonten indledes med Korstegnelsen og slutter med Velsignelsesønske; derefter følger Fadervor og Fredslysningen. Handlingen faar i denne Skikkelse paa én Gang indre Fylde og overskuelig Simpelhed. (1910, s. 6).

1912-ritualets indledende dåbsbøn består altså efter denne beskrivelse i al enkelhed af en tak til Gud for dåbens gave og af en forbøn for den, der skal døbes.

I midtvejsrapporten 2025 fremlægges – udover en sproglig revision af 1912-bønnen – nogle andre muligheder for indledende dåbsbøn. I princippet skulle der ikke være noget i vejen for at formulere en ny bøn, men i praksis ser det ud til at være svært. Det kan – efter min vurdering – se ud til, at man vil for meget og dermed mister fokus, så bønnen mister sin indre fylde og overskuelige simpelhed – for at citere biskoppernes formulering i 1910. Den tidligere liturgikommission forsøgte også i 1983 at formulere to nye dåbsbønner, uden at forsøgene rigtigt fandt genklang dengang.

Lille sproglig ekskurs: I midtvejsrapporten 2025 kaldes den indledende dåbsbøn flere steder for »kollekt«. Det forekommer mig at være en misvisende og upræcis terminologi for den indledende dåbsbøn, som biskopperne i 1910 kaldte for »Tak til Gud for Daabens Gave og Forbøn for den, der døbes«. I 1992-ritualet, hvor der indføres overskrifter til dåbsritualets enkelte dele, tales der om »Lovprisning og bøn«. Tilsvarende også i de tre modeller til dåbsritual i midtvejsrapporten 2025. Hvis bønnen skal kaldes noget mere specifikt, kan det overvejes at kalde den »dåbsbøn«, lidt på linje med nadverbønnen i nadverliturgien

Skriftlæsning

I 1992-ritualet er der to skriftlæsninger ligesom i 1912-ritualet, og rækkefølgen er den samme. Først dåbsbefalingen fra Matt. 28 og derefter det gamle dåbsevangelium fra Mark. 10. Bibelteksten er ajourført i overensstemmelse med 1992-oversættelsen.

Markusteksten er udvidet med vers 13 og 14a i forhold til 1912-ritualet, hvor teksten kun omfatter Mark. 10,14b-16 og altså ikke omfatter ordene om, at disciplene truede ad dem, der bar nogle små børn til Jesus. Denne udvidelse er i overensstemmelse med liturgikommissionens forslag i 1983, de foreløbige ændringer 1972/1973, samt de danske dåbsritualer før 1912.

Som konsekvens af denne tekstudvidelse er der i 1992-ritualet også ændret på de indledende ord. I det oprindelige 1912-ritual indledes Markus-teksten med ordene. »Og om Børnene siger han [vor Herre Jesus Kristus]«. I 1992-ritualet indledes Markus-teksten med ordene: »Evangelisten Markus skriver«.

Den første skriftlæsning er den såkaldte dåbsbefaling fra Matt. 28,18b-20. Denne skriftlæsning blev i dansk sammenhæng først indført i dåbsritualet i 1912, hvor den indledes med ordene: »Saaledes taler vor Herre Jesus Kristus«. Dåbsbefalingen i Matt. 28,19 havde dog siden reformationstiden været anført som skriftbelæg for dåben i Luthers Lille Katekismus sammen med ordene om dåben i sidste kapitel af Markusevangliet (Mark. 16,16). Og de to skriftsteder havde også været anført i de danske alterbøger til og med 1882 i katekismens fjerde part med »Daabens Sacramentis Ord«.

Liturgikommissionen havde i 1983 foreslået, at dåbsbefalingen fra Matt. 28 ikke skulle indgå som skriftlæsning i selve dåbsritualet, men i stedet indbygges som indledning i faddertiltalen (1983, 50 & 52-53). I selve dåbsritualet skulle der kun være én skriftlæsning, nemlig den gamle traditionelle skriftlæsning fra Mark. 10,13-16. Og den skulle indledes med ordene: »Således skriver evangelisten Markus«.

I midtvejsrapporten 2025 foreslås det at opretholde to tekstlæsninger i dåbsritualet, men bytte om på de to tekstlæsninger, sådan at det gamle dåbsevangelium fra Mark. 10,13-16 anføres først, og den i ritualet senere tilkomne dåbsbefaling fra Matt. 28,18b-20 anføres sidst. I model II og III anføres der mulighed for andre skriftlæsninger i stedet for Mark. 10,13-16, men at Matt. 28,18-20 er fast sidste læsning.

Det var i 1992 ikke under overvejelse at anføre andre skriftlæsninger i dåbsritualet end de to, der endte med at blive autoriserede. Og man ønskede – i overensstemmelse med det oprindelige 1912-ritual og i modsætning til liturgikommissionen i 1983 – at opretholde dåbsbefalingen fra Matt. 28,18-20 som skriftlæsning i selve dåbsritualet.

Korstegnelse

Selve korstegnelsen, handlingen og de ledsagende ord, har der ikke været forslag om at ændre på, men nok placeringen af korstegnelsen i dåbsritualet som helhed.

I 1895-ritualet foregik korstegnelsen efter den indledende dåbsbelæring, forud for bønnen for dåbsbarnet og også forud for dåbsevangeliet (Mark. 10,13-16). I 1912-ritualet blev korstegnelsen flyttet, sådan at den blev knyttet tættere til dåbshandlingen ved døbefonten og forud for trosbekendelsen.

I dåbsbetænkningen fra 1983 var der to forskellige forslag til placering af korstegnelsen. Efter det første forslag foregik korstegnelsen imellem spørgsmålet om barnets navn og spørgsmålet om forsagelsen. I det andet forslag blev korstegnelsen placeret i dåbsritualets indledning, efter den indledende lovprisning (1. Pet. 1,3).

I 1992 så biskopperne ikke nogen grund til at foreslå en ændring af 1912-ritualet på dette punkt.

I midtvejsrapporten 2025 placeres korstegnelsen to forskellige steder, alt efter om der er fuld tilspørgsel eller forkortet tilspørgsel. Hvis der er fuld tilspørgsel, foregår korstegnelsen inden spørgsmålene på trosbekendelsen, ligesom i 1992-ritualet. Hvis der i stedet er forkortet tilspørgsel, indledes med menigheds fælles bekendelse, hvorefter følger korstegnelse og kort tilspørgsel. I det sidste tilfælde (version B) bliver der altså byttet om på rækkefølgen af dåbsritualets underpunkter.

Trosbekendelse

I det oprindelige 1912-ritual er der tre spørgsmål på forsagelsen, men en bemærkning om, at spørgsmålene kan sammendrages til ét spørgsmål og ét svar. Liturgikommissionen foreslog i 1983, at der kun skulle været ét spørgsmål og ét svar på forsagelsen. Og sådan er det også i det autoriserede 1992-ritual.

Næsten hele tiden siden reformationen har der i dåbsritualet været fuld tilspørgsel på hele den apostolske trosbekendelse. Der er blevet spurgt tre gange og svaret tre gange. Det gælder også 1912-ritualet og 1992-ritualet.

Ifølge Foreløbige Ændringer 1972/1973 var der mulighed for, i de tilfælde hvor mere end tre børn skulle døbes, at have fælles tilspørgsel, men stadigvæk på trosbekendelsens fulde ordlyd. Men i den endelige betænkning fra 1983 fastholder kommissionen fuld tilspørgsel til hvert barn.

Biskopperne ønskede i 1992 helt klart også at opretholde fuld tilspørgsel til hver enkelt. Så i 1992-ritualet indgår ikke nogen mulighed for forkortet tilspørgsel. Hvis der var flere end tre, der skulle døbes ved en gudstjeneste, var biskoppernes anbefaling, at det skete ved en særskilt dåbsgudstjeneste.

Trosbekendelsen i den spørgende form ved dåben blev af biskopperne i 1992 anset for at have prioritet over trosbekendelsen som led i højmessen, så der er i den autoriserede højmesseordning en bemærkning om, at trosbekendelsen kan udelades, når der er dåb i højmessen.

Der har været nogle små variationer i trosbekendelsens ordlyd i dåbsritualet. Her følger det autoriserede 1992-ritual liturgikommissionens forslag i 1983.

Det var ikke i liturgikommissionen i 1983 eller hos biskopperne i 1992 under overvejelse at ændre på det sidste spørgsmål: »Vil du døbes på denne tro?«

I midtvejsrapporten 2025 foreslås der i alle tre modeller to forskellige versioner: en version A med fuld tilspørgsel på trosbekendelsen til hver enkelt og en version B med kort tilspørgsel efter menighedens fælles bekendelse. Spørgsmålet om forkortet tilspørgsel efter fælles trosbekendelse var også et stort spørgsmål i Prøveritualbogen i 1963, men i 1983 valgte den daværende liturgikommission at fastholde den fulde tilspørgsel til hvert barn (Betænkning 1983, s. 44-45). På dette punkt fulgte biskopperne i 1992 helt klart det oprindelige 1912-ritual og liturgikommissionens 1983-betænkning og ønskede ikke, at der i dåbsritualet var mulighed for forkortet tilspørgsel.

Dåbshandling

Hvordan dåbshandlingen helt konkret skulle foregå, var til drøftelse i den tidligste danske reformation, men man valgte at holde sig til den dengang allerede almindelige skik i Danmark, at dåben foregik ved, at præsten øser vand tre gange på hovedet af den, der skal døbes. Og sådan har det været siden i de danske dåbsritualer, herunder også 1912-ritualet og 1992-ritualet. Det var ikke et punkt, der var til overvejelse. Og det ser heller ikke ud til at være til overvejelse i midtvejsrapporten 2025.

Døbeordene har også hele tiden siden reformationen været, at der døbes »i« Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. I 1910 foreslog biskopperne, at der skulle siges »til«, ligesom i Matt. 28,19 i den daværende bibeloversættelse fra 1907. Men det blev ændret i det endelige 1912-ritual, hvor ordene lyder: »Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn«. Så i det oprindelige 1912-ritual var der en forskel på bibelteksten i skriftlæsningen og i døbeordene ved selve dåbshandlingen. Det ændrede sig med bibeloversæt-

telsen fra 1948 og i Biskoppernes Vejledning 1949 og 1955. Spørgsmålet blev igen relevant i forbindelse med bibeloversættelsen fra 1992, som dog valgte at bruge »i«. Men der er et generelt spørgsmål om forholdet mellem bibeloversættelse og versionen i rituelle tekster. I forbindelse med døbeordene kan spørgsmålet måske dukke op igen, når der på et tidspunkt kommer en ny autoriseret bibeloversættelse.

Det generelle spørgsmål om forholdet mellem bibeloversættelse og rituelle tekster er også relevant i forhold til dåbsritualets brug af Sl. 121,8: »Herren bevare din udgang og indgang fra nu af og til evig tid«. I 1895-ritualet og tidligere hed det: »Gud bevare din Indgang og Udgang fra nu og til evig Tid«. Her var det vel nærmest en allusion til bibeltekst-en.

I 1910 betragter biskopperne det som et direkte bibelcitat og ønsker derfor at føre ordene »tilbage til Grundtekstens Form i Ps. 121, 8« (1910, s. 6-7). Og de foreslår at flytte ønsket til en anden plads efter dåben som et ønske, der omfatter hele den døbtes følgende livsførelse. Og sådan bliver det i den autoriserede version af 1912-ritualet.

I 1983 var den daværende liturgikommission af den opfattelse, »at det er vanskeligt at give dette gamle led en plads og en tydning, der giver klar mening« (1983, s. 45). Og de vælger derfor helt at udelade ledet af forslagene til dåbsritual. I 1992 holder biskopperne sig til 1912-ritualets brug af skriftstedet, og jeg har ikke nogen erindring om, at spørgsmålet var til drøftelse i 1992.

I midtvejsrapporten 2025 fastholdes i model I ordene fra Sl. 121,8 på samme plads som i 1992-ritualet, men der tilføjes her en fredshilsen: »Fred være med dig!«, sagt til hver enkelt. Det sidste forekommer mig personligt at være en bedre placering af fredshilsenen end efter Fadervor, hvor den findes både i det oprindelige 1912-ritual og i det reviderede 1992-ritual.

I 1983 foreslog liturgikommissionen ligeledes i begge ritualforslag, at fredshilsenen blev flyttet frem som en del af dåbsønsket med håndpålæggelsen efter dåben. Fredshilsenen kom her til at erstatte de gammeltestamentlige ord fra Sl. 121,8 og ordene under håndspålæggelse kom til at lyde: »Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånden og har forladt dig alle dine synder, han styrke dig med sin nåde til det evige liv! Fred være med dig. Amen.« (1983, s. 49 og 52).

1992-ritualet følger her det oprindelige 1912-ritual.

Fadervor

I dåbsritualerne før 1912 var Fadervor placeret før dåbshandlingen. I dåbsritualet fra 1895 er det placeret efter skriftlæsningen fra Mark. 10,13-16. Her indledes det med en overgangssætning: »Saa ville vi og til samme Velsignelse hjælpe dette lille Barn (disse smaae Børn) med vor andægtige Bøn til Gud«.

I 1910 foreslår biskopperne, at Fadervor bliver flyttet til hen efter dåben med den begrundelse, at det hermed udtrykkes, »at den døbte nu er optaget blandt dem, der har Ret til at bede Guds Børns Bøn, og indlemmet i Samfundet af dem, med og for hvem Fadervor bedes« (1910, s. 7). Fadervor placeres efter velsignelsesønsket, der siges til hvert enkelt barn lige efter dåben. Hvis der er flere, der døbes ved samme lejlighed, skal Fadervor kun bedes én gang og skal ikke gentages.

Det var denne placering af Fadervor, der blev autoriseret i 1912-ritualet, og den blev opretholdt i 1992-ritualet.

Placeringen af Fadervor var en af de afgørende forskelle på de to forslag, som liturgikommissionen foreslog i 1983. I ritualforslag I er Fadervor placeret på samme sted som i 1912-ritualet, mens man i ritualforslag II har placeret Fadervor som i tidligere danske dåbsritualer: efter skriftlæsningen fra Mark. 10,13-13 og forud for selve dåbshandlingen. Denne forholdsvis markante forskel på de to forslag i 1983 var nok én af de faktorer, som gjorde det vanskeligt at forholde sig til den daværende liturgikommissions forslag til nyt dåbsritual. Og der var ikke i tiden efter 1983 klare tegn på en bredere interesse for at vende tilbage til en form før 1912. Så biskopperne afgjorde sig i 1992 i stedet for en lempelig revision af 1912-ritualet.

I 1992 blev der autoriseret en ny bibeloversættelse med en ny oversættelse af Fadervor, som afveg på nogle punkter fra de tidligere versioner, herunder »blive« i stedet for »vorde« i den første bøn. Der var i 1992 ikke enighed blandt biskopperne om, hvorvidt man skulle bruge den nye bibeloversættelse eller ej. Det blev et andet og meget markant eksempel på det generelle spørgsmål om forholdet mellem bibeloversættelse og versionen i rituelle tekster. Nogle af biskopperne mente, at tekstformerne skulle være identiske, og andre (de fleste), at der godt kunne være forskelle. I det autoriserede dåbsritual (og i de andre ritualer) endte det i 1992 med dobbeltformer af Fadervor.

I midtvejsrapporten 2025 opretholdes placeringen af Fadervor efter dåbshandlingen – og også dobbeltformerne af Fadervor. Men fredshilsenen foreslås flyttet.

I 1912-ritualet og i 1992-ritualet er fredshilsenen placeret efter Fadervor og siges altså kun én gang, hvis der er flere, der døbes ved samme lejlighed.

I midtvejsrapporten 2025 foreslås fredshilsenen flyttet til selve dåbshandlingen. Fredshilsenen siges dermed mere direkte til hver enkelt og bliver gentaget, hvis der er flere, der døbes ved samme lejlighed. Det samme foreslog liturgikommissionen i 1983.

Faddertiltale

Faddertiltalen i 1912-ritualet er en revision af faddertiltalen i 1895-ritualet og ældre versioner. Den opretholdes i let revideret form i 1992-ritualet, men der tilføjes en alternativ form, der er en let revision af en faddertiltale i Foreløbige Ændringer 1972/1973.

En vigtig ændring i 1992-ritualet var, at de to faddertiltaler blev vejledende vedrørende indholdet, og at præsten altså blev frit stillet med hensyn til faddertiltalens ordlyd.

I midtvejsrapporten 2025 foreslås bestemmelsen om, at præsten er frit stillet med hensyn til faddertiltalens ordlyd opretholdt, og der tilføjes nogle bestemmelser om, hvad faddertiltalen skal indeholde. Endvidere anføres nogle nye og ret lange forslag til faddertiltale. Heri indgår også navnet på de/de døbte. Det forekommer mig umiddelbart at ret kompliceret for præsten at skulle nævne navnet på den døbte fem gange i løbet af en faddertiltale – især hvis der er flere døbte ved samme lejlighed. Og det vil formentlig også virke ret omstændeligt for menigheden.

Dåbssalme

På linje med, at 1992-ritualet indeholder bestemmelse om en indledende dåbssalme, indeholder den også en bestemmelse om en afsluttende dåbssalme, samt at denne salme kan være en af gudstjenestens almindelige salmer. Det er en tilføjelse i forhold til det oprindelige 1912-ritual, men er ikke nogen ændring af ritualet som sådan. Bestemmelsen er mest relevant, hvis dåben ikke foretages under en almindelig gudstjeneste, men ved en særlig dåbsgudstjeneste. Her forudsætter bestemmelsen, at der synges en dåbssalme, hvorefter der afsluttes med dåbskollekt, velsignelse, udgangssalme og postludium.

Midtvejsrapporten 2025 gentager på dette punkt teksten i 1992-ritualet.

Dåbskollekt

Dåbsritualerne før 1895 havde ikke nogen afsluttende kollekt, og der var heller ikke i øvrigt i dansk gudstjenesteordning anvisninger om, at der skulle bruges en afsluttende dåbskollekt. Det var først med 1895-ritualet, at der til dåbsritualet blev tilføjet en slutningskollekt. Til formålet valgte man gudstjenestekollekten til 4. søndag i advent. Kollekten var især beregnet til de tilfælde, hvor dåben blev holdt som en selvstændig handling og ikke indgik i en almindelig højmesse. Men hvordan og hvornår kollekten skulle bruges, fremgik ikke af ritualet.

1912-ritualet har også til afslutning den samme kollekt og tilføjer derudover en hilsen og den aronitiske velsignelse – igen uden nærmere bemærkninger eller forklaringer.

1992-ritualet anfører ligesom 1912-ritualet en slutningskollekt efter dåben, men indføjer nogle bemærkninger om, hvornår kollekten skal bruges, nemlig når der er dåb ved gudstjenester uden nadver samt ved særlige dåbsgudstjenester. Bemærkningerne skal ses i sammenhæng med den autoriserede 1992-højmesseordning, hvor der anføres fem forskellige slutningskollekter, og hvor det som udgangspunkt er kollekten efter nadver, der anvendes. Der er desuden en slutningskollekt, der kan anvendes, når der både har været dåb og nadver. Ved højmesse bruges den særskilte dåbskollekt kun, hvis der ikke har været nadver. Så den vil ikke blive brugt ret ofte, når dåben foregår under en almindelig gudstjeneste.

Kollektens ordlyd er let revideret i forhold til 1912-ritualet.

Særlig dåbsgudstjeneste

Det sidste i det oprindelige 1912-ritual er den aronitiske velsignelse, men det har mig bekendt aldrig været meningen, at den aronitiske velsignelse skulle lyses to gange ved dåb under en gudstjeneste – både efter dåben og til slut i højmessen. Teksten har formentlig kun været anført for at have den ved hånden i de tilfælde, hvor der var brug for den, nemlig når dåben foregik ved en højmesse uden nadver eller ved en særlig dåbsgudstjeneste.

I 1992-ritualet er den aronitiske velsignelse udeladt af ritual-teksten, men der er i stedet til indledning og til afslutning nogle bemærkninger om, hvordan en særlig dåbsgudstjeneste kan indledes og afsluttes. Den afsluttes med dåbssalme, dåbskollekt samt velsignelse, udgangssalme og postludium.